

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Να εκπαιδεύουμε τηλεθεατές]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από συνέντευξη που παραχώρησε η κ. Σοφία Ασλανίδου, καθηγήτρια Επικοινωνίας και Εκπαίδευσης, στον Άκη Φωτόπουλο. Αναφέρεται σε έρευνα που διεξήγαγε με τον τίτλο «Η πρόσληψη των τηλεοπτικών ειδήσεων από μαθητές λυκείου 15-18 ετών στην Ελλάδα». Η συνέντευξη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Μακεδονία» και έχει ανακτηθεί από τον ιστότοπο <https://www.greek-language.gr/>.

«Η τρίτη φάση και η πιο ενδιαφέρουσα, καθώς αφορά συνεντεύξεις μαθητών οι οποίοι μας αναλύουν τα παραπάνω δελτία ειδήσεων. [...]

-Γιατί πιστεύετε ότι η φάση αυτή είναι πιο ενδιαφέρουσα;

«Πρώτον, γιατί οι νέοι αποδεικνύουν ότι γνωρίζουν πολύ περισσότερα πράγματα για τη λειτουργία των ΜΜΕ από ό,τι νομίζουμε. Αυτό είναι θετικό για την εκπαίδευση και αρνητικό για τα κανάλια. Πρέπει να λάβουν υπόψη όσοι ασχολούνται με τις τηλεοπτικές ειδήσεις ότι ο μελλοντικός τους πελάτης-τηλεθεατής δεν είναι ούτε αφελής ούτε ηλίθιος και ότι δεν θ' αργήσει να έρθει η εποχή που θα ψάχνουν να βρουν τρόπους (μάταια) για να πετύχουν ακροαματικότητες. Αν θέλουν να επιβιώσουν στο μέλλον, θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι οι μελλοντικές γενιές των τηλεθεατών θα είναι πιο μυημένες στις σκηνοθετικές απάτες και ότι πολύ σύντομα δεν θα μπορούν να πουλήσουν εύκολα το κίβδηλο¹ και το απατηλό. Θα επιβιώσουν στην αγορά οι έντιμοι δημοσιογράφοι και τα αξιοπρεπή κανάλια. [...]

-Κυρία Ασλανίδου, τι θα κερδίσει η εκπαίδευση από μια τέτοια έρευνα, γιατί κατάλαβα ότι για την εκπαίδευση ενδιαφέρεστε περισσότερο.

«Πρώτον, υποδεικνύει ένα μεθοδολογικό εργαλείο για το πώς αναλύεται μια τηλεοπτική εκπομπή που στην περίπτωση μας είναι οι τηλεοπτικές ειδήσεις. Ξέρετε, ο τηλεοπτικός λόγος έχει ένα κώδικα επικοινωνίας που απαιτεί μια συγκεκριμένη γνώση για την ανάλυσή του. Όπως μάθαμε μέχρι τώρα να αναλύουμε τα κείμενα, έτσι πρέπει να μάθουμε να αναλύουμε και τον ηλεκτρονικό λόγο, αφού στην εποχή μας με αυτόν

¹Κίβδηλο: ψεύτικο.

επικοινωνούμε. Αν μάθουμε να τον αναλύουμε, τότε θα μάθουμε να τον χρησιμοποιούμε. Τη χρήση του στην εκπαίδευση την έχουμε ανάγκη. Επιπλέον, μέσα από την έρευνα φάνηκε ότι οι νέοι μας είναι εξοικειωμένοι με τον τηλεοπτικό λόγο, ως παιδιά ενός εικονικού πολιτισμού. Οφείλουμε να εκμεταλλευτούμε παιδαγωγικά αυτή την εξοικείωση, για να εκπαιδεύσουμε τον μελλοντικό πολίτη του κόσμου που θα είναι ένας τηλεθεατής συνειδητός, κριτικός, απαιτητικός, ένας τηλεθεατής που θα γνωρίζει να συλλέγει, να επιλέγει και να διαλέγει, να συγκρίνει, να διακρίνει και να κατακρίνει κάθε φορά που κάποιοι αποφασίζουν να καταρρακώσουν την αξιοπρέπειά του ή να υποβαθμίσουν την νοημοσύνη του και την αισθητική του αντίληψη. Ενώ μέχρι τώρα εκπαιδεύαμε αναγνώστες, τώρα πρέπει να αρχίσουμε να εκπαιδεύουμε τηλεθεατές. Και ήδη πιστεύω ότι έχουμε αργήσει πολύ».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A1. Στο κείμενο προτείνεται να εκπαιδευτούν οι νέοι στην ανάλυση του τηλεοπτικού λόγου. Να παρουσιάσεις τα γνωρίσματα που θα διαθέτει ένας άνθρωπος, εφόσον εκπαιδευτεί, σύμφωνα με το κείμενο, σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων.

Μονάδες 15

A2. Το κείμενο είναι συνέντευξη. Να εξηγήσεις πώς εξυπηρετεί αυτή η δομή του κειμένου στην ανάδειξη των απόψεων της κ. Σοφίας Ασλανίδου.

Μονάδες 10

A3. Σε ομιλία σου (200-250 λέξεων) για την Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών να αναφέρεις κάποιες βασικές δραστηριότητες των νέων στις οποίες είναι απαραίτητη η σωστή χρήση της γλώσσας. Επίσης να παρουσιάσεις κάποιους τρόπους που κρίνεις πως συμβάλλουν στην καλλιέργεια της γλώσσας, κατά τη γνώμη σου. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΡΟΣΛΑΒ ΧΑΣΕΚ (1883-1923)

Ο καλός στρατιώτης Σβέικ

Ο Γιαροσλάβ Χάσεκ (1883-1923) με την έκρηξη του Α΄ Παγκόσμιου Πόλεμου βρέθηκε στρατιώτης στα χαρακώματα του Ανατολικού Μετώπου και πιάστηκε αιχμάλωτος από τους Ρώσους. Με το τέλος του πόλεμου, επιστρέφοντας στην πατρίδα του, άρχισε να γράφει το ξακουστό έργο «Ο καλός στρατιώτης Σβέικ», που έγινε εθνικό μνημείο λόγου για τους Τσέχους πατριώτες. Δεν πρόλαβε όμως να το ολοκληρώσει, γιατί πέθανε το 1923 στο Αίπνιτσε της Τσεχοσλοβακίας.

[...] Ο Σβέικ τον κοίταξε αυστηρά.

— Το καλό τάισμα προσθέτει βάρος. Και το παραπανίσιο βάρος δεν βοηθάει στην κίνηση, στην πορεία και στη μάχη. Κι ο αυτοκράτορας δεν είναι κουτός σαν κι εσένα. Πιο πέρα ακούστηκαν γαυγίσματα κι ο καλός στρατιώτης έστειλε στο διάολο τα αόρατα κακά σκυλιά. Ύστερα γύρισε στην πλάκα.

— Γαυγίζουν από χαρά, είπε. Έτσι κάνουν όταν βλέπουν ή μυρίζονται στρατιώτες... Γιατί όσο να 'ναι θα γλείψουν κάποιο κόκκαλο. Πράγματι εκείνη τη στιγμή πετάχτηκαν μπροστά τους, χαρούμενα και κουνώντας τις ουρές τέσσερα κοπρόσκυλα... Ο Σβέικ τα χάιδεψε καλοσυνάτα. Σε λίγο είδαν τα φώτα του χωριού. Χτύπησαν την πρώτη πόρτα.

— Οι Ρώσοι με κατάστρεψαν, τα παιδιά μου έχουν ευλογία κι ο άντρας μου που έφυγε στο μέτωπο μου είπε να μην ανοίγω σε κανέναν. Αλλά τα παλληκάρια επέμειναν ως ότου το πορτόφυλο άνοιξε και παρουσιάστηκε αυτοπροσώπως ο δήμαρχος. Ο ίδιος είχε παίξει πριν το ρόλο της πονεμένης γυναίκας.

— Θέλουμε κατάλυμα για το λόχο μας, μπήκε αμέσως στο ψητό ο Σβέικ.

— Το χωριό είναι μικρό... Τα τρόφιμα μάς τα πήραν όλα οι Ρώσοι. Καλύτερα είναι να σας πάω στο Κροσιένκο, τρία τέταρτα από δω, είναι πλούσιο χωριό με τρόφιμα και πλουμιστά σκεπάσματα... Εδώ φτώχεια και κακομοιριά. Οι Ρώσοι δε σεβάστηκαν ούτε τις δικές μου αγελάδες... Μου τα πήραν τα πουλάκια μου.

Κι οι άτιμες αγελάδες εκείνη την ώρα διάλεξαν να μουγκρίσουν στο διπλανό Ότυβλο.

— Κακόχρονο να 'χετε ψοφίμια του κερατά! μούγκρισε αμέσως κι ο δήμαρχος. Ύστερα διατηρώντας τέλεια την ψυχραιμία του είπε.

— Είναι η αγελάδα του γείτονα... Άρρωστη κι αδύνατη... Οι άτιμοι οι Ρώσοι της πήραν το παιδάκι της... Α, ναι... μ' όλα αυτά το ξέχασα. Μια στιγμή να φορέσω τη γούνα μου και φύγαμε για το Κροσιένκο.

— Μια φορά κι έναν καιρό — άρχισε ο Σβέικ — καλή ώρα σαν κι εμάς μια περίπολος πήγε σ' ένα χωριό στο δήμαρχο να βρει κατάλυμα... Κι αυτός δεν τους βρήκε.

— Και... και τότε τι έγινε; ρώτησε ο Βάνεκ.

— Τον κρέμασαν στο πιο εκεί δέντρο, που από τότε ονομάστηκε «δέντρο του δημάρχου»... Ύστερα γυρίζοντας προς τον χωρικό ρώτησε.

— Αλήθεια, κύριε, ποιο είναι το πιο κοντινό δέντρο;

— Να... εκεί απέναντι είναι ένα πλατάνι! αποκρίθηκε σαστισμένος ο δήμαρχος.

— Ε... τότε είσαι τυχερός. Θα σε κρεμάσουμε από το πλατάνι που είναι κι ωραίο δέντρο. Έχουμε πόλεμο, αγαπητέ μου, κι έχουμε διαταγή να βρούμε κατάλυμα εδώ κι όχι στο Βόρειο Πόλο.

— Μα εγώ... εγώ αγαπώ τον αυτοκρατορικό στρατό, έκανε τρέμοντας ο δήμαρχος... Το είπα για πιο ευρυχωρία... Αλλοίμονο, δε θα βρούμε κατάλυμα στα παιδιά μας; Στα σπλάχνα μας; [...]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

B1. Ποια είναι τα πρόσωπα που συζητούν στο κείμενο; Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίζει το κάθε πρόσωπο; Ποια η ψυχική τους διάθεση;

Μονάδες 15

B2. Η ιστορία παρουσιάζεται με μορφή διαλόγου. Για ποιο λόγο, κατά τη γνώμη σου, επιλέχθηκε αυτός ο αφηγηματικός τρόπος παρουσίασης της ιστορίας;

Μονάδες 10

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο κείμενο, ο διάλογος του δημάρχου με τον στρατιώτη Σβέικ δηλώνει τη δύναμη που έχει η γλώσσα στην ανθρώπινη επικοινωνία. Μπορείς να αναφέρεις ένα παράδειγμα από τον διάλογο που να επιβεβαιώνει αυτή τη θέση και τι αποτέλεσμα είχε αυτή η δύναμη

της γλώσσας στο παράδειγμα που επέλεξες; Ποιο σημείο του κειμένου σου άρεσε περισσότερο και γιατί;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι ο δήμαρχος και γράφεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά στο ημερολόγιό σου μετά τη συνάντηση με τους στρατιώτες και τον διάλογο με τον στρατιώτη Σβέικ.

Μονάδες 25